

УДК 343.1:65.012.8

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
ректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

За останні три роки українські правоохоронні органи пройшли тернистий шлях реформування. Цей процес часто супроводжується не лише докорінною трансформацією методів роботи конкретних підрозділів, але й упровадженням нової філософії діяльності, яка спирається на сучасні напрацювання розвинених країн та демократичні цінності.

На передовій позиції такого реформування, беззаперечно, знаходиться Національна поліція України. У 2015 році вона розпочала свою оновлену роботу із гучного створення патрульної поліції та кіберполіції. Сьогодні крок за кроком нові підходи в роботі поліції впроваджуються майже в кожному підрозділі, передусім кримінального блоку. Вказане свідчить про системність застосовуваного підходу, а тенденція до зменшення рівня злочинності – про його правильність.

У розрізі досліджуваної проблематики слід звернути увагу на окремий напрям протидії організованим злочинності. Першого березня 2018 року Голова Національної поліції України С. Князєв підписав наказ № 185, яким поклав початок роботи Департаменту стратегічних розслідувань. Завданнями та пріоритетами новоутвореного підрозділу серед іншого стали виявлення, попередження та припинення діяльності стійких суспільно небезпечних організованих груп і злочинних організацій, які впливають на соціально-економічну та криміногенну ситуацію в державі, викриття злочинної діяльності їх лідерів. Що також є немаловажливим, для протидії організованим злочинності передбачається розробка та впровадження сучасного інформаційно-аналітичного забезпечення. Останній напрям забезпечується, зокрема, Управлінням кримінального аналізу.

С. Князєв наголосив, що протидія оргзлочинності є пріоритетним напрямком роботи поліції у 2018 році і залишиться ним у наступному році. У поточному році вже припинено злочину діяльність 222 організованих груп, що значно більше порівняно з минулими роками.

Для прикладу, в період 2013–2017 рр. максимальна кількість ліквідованих злочинних груп за рік сягала 157. Указане дає підстави говорити про ефективну роботу новоутвореного підрозділу стратегічних розслідувань.

Для імплементації досвіду Європейського Союзу у протидії організованій злочинності в Національній поліції було впроваджено модель Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA). Указана модель передбачає оцінку загроз з боку організованої злочинності кожні чотири роки та вироблення на її основі відповідних пріоритетів і рекомендацій протидії цьому негативному явищу.

Слід підкреслити, що на теперішній час в моделі SOCTA 2017 на першому місці за пріоритетністю знаходиться протидія організованих кіберзлочинності через її надскладний характер. Також у п'ятірку пріоритетів входить протидія незаконній міграції та організованим злочинам у сфері торгівлі людьми. Якщо заглибитись більш детально у вивчення відповідних об'єктів (www.europol.europa.eu/socta/2017/conclusions.html), то можна побачити, що протидія організованих кіберзлочинності в першу чергу має бути спрямована на знешкодження угруповань, які здійснюють онлайн сексуальну експлуатацію дітей.

Таким чином, найбільш небезпечними формами організованої злочинності у Європейському Союзі на теперішній час визнаються поєднання кіберзлочинності та злочинів у сфері торгівлі людьми.

Враховуючи викладене, українським правоохоронним органам також вкрай важливо звернути увагу на відповідні нові форми злочинності. Очевидно, що відповідна робота неможлива без налагодження взаємодії між департаментами кіберполіції, боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, та стратегічних розслідувань Національної поліції України. Аналітичне супроводження цього процесу може забезпечити Управління кримінального аналізу.

Серед проблемних питань, які можуть виникнути на шляху ефективного вирішення завдання протидії організованих кіберзлочинності та торгівлі людьми, слід виділити такі:

– неповне розуміння та фрагментарне впровадження в діяльність поліції моделі стримування злочинності, оснований на розвідувальній інформації (Intelligence Led Policing – ILP). Саме на базі моделі ILP розроблялася SOCTA, а відтак її ефективне впровадження неможливе без трансформації діяльності поліції на базі принципів ILP;

- недостатні знання й навички поліцейських у сферах протидії високотехнологічній злочинності, застосування комп'ютерних технологій для протидії злочинам, кримінальної розвідки у кіберсфері;
- слабка оснащеність оперативних підрозділів новим апаратним, а особливо програмним забезпеченням;
- відсутність нормативно-правового забезпечення, яке б чітко регламентувало гласну та негласну роботу оперативних підрозділів у кіберсфері;
- недосконалість законодавства у сфері протидії організованій злочинності.

Перелік означених проблемних питань не є вичерпним, для їх вирішення правоохоронним органам потрібно скоординовано виходити з пропозиціями щодо внесення змін до чинного законодавства, створювати умови для підвищення ефективності взаємодії правоохоронних органів на національному та міжнародному рівнях, своєчасно опановувати нові інформаційні технології.

Одержано 26.10.2018